

PM 2015:130 RV (Dnr 110-847/2015)

Översyn av den kommunala energi- och klimatrådgivningen

Remiss från Miljö- och energidepartementet

Remisstid den 16 september 2015

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Som svar på remissen ”Översyn av den kommunala energi- och klimatrådgivningen” hänvisas till vad som sägs i promemorian.

Föredragande borgarrådet Katarina Luhr anför följande.

Ärendet

Energimyndigheten har remitterat rapporten ”Översyn av den kommunala energi- och klimatrådgivningen”, som utgör myndighetens svar på ett uppdrag från regeringen.

Statens energimyndighet, Energimyndigheten, har i sitt regleringsbrev för år 2015 ett uppdrag att lämna förslag till utformning och inriktning på den kommunala energi- och klimatrådgivningens fortsatta arbete i syfte att öka den samhällsekonomiska effektiviteten. I arbetet ska hänsyn tas till tillämpliga EU-direktiv samt slutsatser från relevanta externa och interna utvärderingar. Energimyndigheten föreslår vissa förändringar i förordningen (1997:1322) om bidrag till kommunal energi- och klimatrådgivning.

Remissen finns att läsa i sin helhet på [regeringens hemsida](#).

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och miljö- och hälsoskyddsnämnden.

Stadsledningskontoret anser bland annat att det finns en risk för att styrningen från myndigheten avseende vilka målgrupper som verksamheten ska rikta sig till blir alltför rigid. Detta då de prioriterade målgrupperna gäller nationellt, trots att det kan finnas andra behov regionalt och lokalt.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden anser bland annat att Energimyndighetens förslag på bostadsrättsföreningar som prioriterad målgrupp är bra.

Mina synpunkter

Energimyndigheten uttrycker önskemål om att tydligare kunna inrikta verksamheten till av myndigheten prioriterade målgrupper. Detta för att möta uppkomna behov, exempelvis nya EU-direktiv och nya statliga energirelaterade stöd. För ökad samhällsekonomisk effektivitet behövs även en prioritering mellan målgrupper för den uppsökande rådgivningen, baserad på kunskap om för vilka målgrupper som effekterna per insats bedöms som störst.

Jag anser att denna centralstyrning kan riskera att styra fel. Behoven av energi- och klimatrådgivning skiljer stort mellan kommunerna i landet. Dels har kommunerna helt olika bebyggelse- och näringslivsstruktur och dels organiseras verksamheten på olika sätt. Energimyndigheten framhåller också att lokal förankring utgör en framgångsfaktor som bör värnas.

I Stockholm koncentreras verksamheten till bostadsrättsföreningar. Det finns 3 400 aktiva bostadsrättsföreningar i Stockholms stad. Eftersom flertalet av dessa förvaltas av styrelser som saknar ingående kunskaper om energiteknik i byggnader, är behovet och efterfrågan stor avseende energirådgivning. För att ytterligare öka resultaten av rådgivningen planerar staden samarbete med några stora branschföreträdare. Samarbetet och förväntade resultat förutsätter att staden kan fortsätta att arbeta på detta sätt under lång tid.

Med en centralstyrning finns risken att energi- och klimatrådgivningen försämras på följande punkter:

- Kommunen kan inte planera långsiktigt.
- Energimyndigheten gör prioriteringar som inte stämmer med det lokala behovet.
- Kommunen måste lägga alla resurser på av myndigheten tillfälligt prioriterade grupper, varvid annan långsiktigt planerad rådgivning till målgrupper som kommunen själv anser vara prioriterade (i Stockholms fall bostadsrättsföreningar) inte kan ges.

I övrigt hänvisar jag till remissinstansernas svar.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Som svar på remissen ”Översyn av den kommunala energi- och klimatrådgivningen” hänvisas till vad som sägs i promemorian.

Stockholm den 26 augusti 2015

KATARINA LUHR

Bilaga

Remissen, sammanfattning

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Remissammanställning

Ärendet

Statens energimyndighet, Energimyndigheten, har i sitt regleringsbrev för år 2015 ett uppdrag att lämna förslag till utformning och inriktning på den kommunala energi- och klimatrådgivningens fortsatta arbete i syfte att öka den samhällsekonomiska effektiviteten. I arbetet ska hänsyn tas till tillämpliga EU-direktiv samt slutsatser från relevanta externa och interna utvärderingar. Regeringen förväntar sig att myndigheten föreslår revidering av förordningen (1997:1322) om bidrag till kommunal energi- och klimatrådgivning.

Kommunal energi- och klimatrådgivning finns i 287 av landets 290 kommuner, antingen enskilt eller enligt en samarbetsmodell mellan flera kommuner. Kommunerna kan hos Energimyndigheten ansöka om bidrag, vars storlek delvis är knutet till antalet invånare. Även i övrigt stödjer Energimyndigheten stödjer kommunernas verksamhet, i form av utbildningar och nyhetsbrev med mera.

Energimyndigheten har remitterat rapporten ”Översyn av den kommunala energi- och klimatrådgivningen”, som utgör myndighetens svar på ett uppdrag från regeringen.

Energimyndigheten föreslår följande förändringar i förordningen (1997:1322) om bidrag till kommunal energi- och klimatrådgivning.

Begreppet ”bidrag” ersätts med ”stöd”

Genom denna ändring vill Energimyndigheten signalera att det finns en förväntan om en motprestation.

Transportområdet utgår som målgrupp och inriktning

Energimyndigheten menar att rådgivning inom transportområdet inte är ett tillräckligt effektivt verktyg för att nå de nationella klimatmålen och att frågorna är alltför komplexa för att hanteras av många rådgivare.

Införande av styrning från myndigheten avseende vilka målgrupper som verksamheten ska rikta sig till

Energimyndigheten vill tydligare kunna inrikta verksamheten till de av myndigheten prioriterade målgrupperna.

Prioriterade målgrupper

Energimyndigheten har infört prioriterade målgrupper, vilka bedöms ha högre potential för minskad energiförbrukning och/eller klimatpåverkan i förhållande till insatserna än andra målgrupper. De nu aktuella målgrupperna är:

- villahushåll
- bostadsrättsföreningar
- små och medelstora företag

För eventuell omprioritering till nya målgrupper beroende på förändrade behov och kunskaper ska återkommande urvalsprocesser genomföras.

Införande av regionala utvecklingsledare

Energimyndigheten föreslår att tjänsterna som regionala utvecklingsledare formaliseras som funktion i förordningen.

Krav på samordning mellan kommuner som har färre än 18 000 invånare

Genom denna ändring bedömer Energimyndigheten att kvaliteten på rådgivningen i mindre kommuner säkerställs på en högre nivå.

Ändrade grunder för fördelning av stödet

Energimyndigheten har konstaterat att dagens system för fördelning av bidrag varierar mellan cirka 0,40 kr per invånare till 114 kr per invånare.

Energimyndigheten vill inför en fördelning av stödet som är mer proportionellt mot de prioriterade målgrupperna som rådgivningen riktar sig till. Reglerna för fördelning föreslås att regleras i Energimyndighetens föreskrifter.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret och miljö- och hälsoskydds nämnden.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 15 juli 2015 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret framför följande synpunkter på förslagen.

Införande av prioriterade målgrupper samt styrning från myndigheten avseende vilka målgrupper som verksamheten ska rikta sig till

Energimyndigheten motiverar förslagen med att verksamheten får en ökad samhällsekonomisk effektivitet, därför att insatserna kommer att rikta sig i första hand mot de målgrupper där effekterna av insatserna är som störst och att det ger möjlighet att ändra inriktningen för att möta nya behov i form av till exempel nya EU-direktiv och nya statliga energirelaterade stöd.

Stadsledningskontoret anser att det ligger ett stort ansvar på Energimyndigheten att de utbetalda medlen används effektivt. Genom den föreslagna ändringen ökar möjligheten att styra användningen påtagligt. Styrningen riskerar emellertid att bli alltför rigid, då de prioriterade målgrupperna gäller nationellt, trots att det kan finnas andra behov regionalt och lokalt.

Ändrade grunder för fördelning av stödet

Energimyndigheten avser att i föreskrifterna fördela stödet enligt en rak princip efter målgruppsstorlek, men med ett takbelopp för de allra största kommunerna eftersom stora kommuner har en viss skalfördel i förhållande till mindre. Därutöver ska särskilda medel finnas tillgängliga för kommuner att söka för särskilda insatser, exempelvis för kommuner med högre ambitionsnivå.

Stadsledningskontoret välkomnar förslaget till ny fördelning av stödet, som kan förväntas innebära att bidraget till Stockholm bättre avspeglar kommunens behov av rådgivning. Dock finns en risk att stödet kan komma att variera i högre grad mellan åren, om den nya styrningsmodellen leder till att målgrupperna ändras alltför ofta, vilket försvårar den

långsiktiga planeringen av verksamheten. Stadsledningskontoret ser positivt på förslaget att det skapas en möjlighet att söka extra medel för kommuner som vill driva projekt för metodutveckling och dylikt.

Beträffande övriga förslag har stadsledningskontoret inga synpunkter, men konstaterar dock att staden genom såväl trafiknämnden som miljö- och hälsoskyddsnämnden även fortsättningsvis kommer att fortsätta med information och rådgivning inom transportområdet, till exempel genom projekten Miljöbilar i Stockholm och Klimatsmarta stockholmare.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen anser remissen besvarad med vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 16 juni 2015 att godkänna och överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen från kommunstyrelsen.

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 29 april 2015 har i huvudsak följande lydelse.

Den kommunala energi- och klimatrådgivningen tjänar flera syften i arbetet med energieffektiviseringar och minskad påverkan på klimatet. Dels, och det som Stockholms stad huvudsakligen använder de statliga bidraget till, är att ge energirådgivning till fastighetsägare. Och dels informera allmänheten om klimatförändringen och hur man som konsument kan göra medvetna val. I Stockholm bedrivs det senare arbetet inom stadens egenfinansierade klimatkommunikation ”Klimatsmarta stockholmare”.

Prioriterade målgrupper

Miljöförvaltningen finner att de av Energimyndigheten prioriterade målgrupperna stämmer väl överens med förvaltningens bedömning. Framförallt bostadsrättsföreningar är en synnerligen viktig grupp som har högsta prioritet i Stockholm.

1 Namnbyte från bidrag till stöd

Energimyndigheten motiverar ändringen av terminologi med att *ordet stöd signalerar mer av en förväntad motprestation än ordet bidrag*.

Miljöförvaltningen har ingen synpunkt på detta.

2 Transportområdet utgår

Energimyndigheten menar att bredden i uppdraget för energi- och klimatrådgivare blivit för stor då även transportområdet ingår.

Miljöförvaltningen instämmer i myndighetens bedömning. I Stockholms stad ges information och rådgivning inom transportområdet av bland andra trafikkontoret, Miljöbilar i Stockholm (MiS) och Klimatsmarta stockholmare.

3 Styrning av målgrupper

Energimyndigheten uttrycker *önskemål om att tydligare kunna inrikta verksamheten till av myndigheten prioriterade målgrupper. Detta för att möta uppkomna behov, exempelvis nya EU-direktiv och nya statliga energirelaterade stöd. För ökad samhällsekonomisk effektivitet behövs även en prioritering mellan målgrupper för den uppsökande rådgivningen, baserad på kunskap om för vilka målgrupper som effekterna per insats bedöms som störst.*

Miljöförvaltningen anser att denna centralstyrning kan riskera att styra fel. Behoven av energi- och klimatrådgivning skiljer stort mellan kommunerna i landet. Dels har kommunerna helt olika bebyggelse- och näringslivsstruktur och dels organiseras verksamheten på olika sätt. Energimyndigheten framhåller också att lokal förankring utgör en framgångsfaktor som bör värnas.

I Stockholm koncentreras verksamheten till bostadsrättsföreningar. Det finns 3 400 aktiva bostadsrättsföreningar i Stockholms stad. Eftersom flertalet av dessa förvaltas av styrelser som saknar ingående kunskaper om energiteknik i byggnader, är behovet och efterfrågan stor avseende energirådgivning. För att ytterligare öka resultaten av rådgivningen planerar staden samarbete med några stora branschföreträdare. Samarbetet och förväntade resultat förutsätter att staden kan fortsätta att arbeta på detta sätt under lång tid.

Redan i år har dock Energimyndigheten gått in med ambitionen att centralstyra den kommunala energi- och klimatrådgivningen med nya direktiv. Myndigheten skickade ett brev daterat den 2015-02-18 med rubriken Övergripande information om EPBD2 för år 2015¹. I brevet beskrivs vilka krav Energimyndigheten ställer på kommunerna avseende besök till verksamhetsutövare med kyla- och värmeanläggningar enligt EU-direktivet. Myndigheten skriver: *Totalt sett är målet att det ska genomföras och inrapporteras 2500 EPBD2-besök i hela landet under 2015. Samma mål kommer även att gälla under 2016.* För att betinget ska uppfyllas har Energimyndigheten bestämt hur många EPBD2-besök som varje kommun ska genomföra. Stockholms stad har fått ett krav på 60 besök 2015 och lika många 2016.

Konsekvenserna för Stockholms stad blir att all annan energirådgivning måste upphöra och alla resurser läggas på EPBD2-besök. Det statliga bidraget är för de närmaste åren 435 000 kronor per år. Av dessa medel avsätter staden årligen 172 000 kronor till det gemensamma samarbetet i Stockholms län. Genom samarbetet får staden tillgång till telefonsupport, web och informationsmaterial m.m. De återstående 263 000 kronorna används till rådgivning till bostadsrättsföreningar. Kravet från Energimyndigheten skulle leda till en kostnad av 300 000 kronor per år.

Efter kontakt med Energimyndigheten har överenskommit att staden kan genomföra en förenklad variant av EPBD2-rådgivning. Miljöförvaltningen finner dock att centralstyrning kan medföra försämring av energi- och klimatrådgivningen:

- Kommunen kan inte planera långsiktigt.
- Energimyndigheten gör prioriteringar som inte stämmer med det lokala behovet.
- Kommunen måste lägga alla resurser på av myndigheten tillfälligt prioriterade grupper, varvid annan långsiktigt planerad rådgivning till målgrupper som Energimyndigheten själv anser vara prioriterade (i Stockholms fall bostadsrättsföreningar) inte kan ges.

4 Regionala utvecklingsledare

Energimyndigheten föreslår att tjänsterna som regionala utvecklingsledare *formaliseras som funktion i förordningen*. Tjänsterna är förlagda till de regionala energikontoren. Syftet är att utvecklingsledaren ska stötta kommuner med faktakunskap och metodutveckling.

Inom samarbetet i Stockholms län har en motsvarande funktion funnits sedan lång tid

¹ EU-direktivet om byggnaders energiprestanda (EPBD2)

tillbaka. Erfarenheterna är mycket goda och förvaltningen tillstyrker att funktionen skrivs in i förordningen.

5 Samordning mellan små kommuner

Stockholms stad har inga synpunkter avseende detta.

6 Ändrad fördelning av stödet

Energimyndigheten konstaterar att bidraget från myndigheten fördelas mycket ojämnt med cirka 0,48 kronor per invånare till den största kommunen (Stockholm), och 114 kronor per invånare till den minsta. *Skall en samhällsekonomisk effektivitet uppnås måste bidraget för rådgivning bättre spegla målgruppens storlek. Därför vill Energimyndigheten införa en fördelning av stödet som är mer proportionell---. Energimyndigheten avser att i föreskrifterna fördela enligt en rak princip efter målgruppsstorlek, men med ett takbelopp för de allra största kommunerna eftersom stora kommuner har en viss skalfördel i förhållande till mindre.*

Miljöförvaltningen välkomnar att fördelningen av bidraget från Energimyndigheten bättre avspeglar kommunens behov av rådgivning.

Eftersom prioriteringen av målgrupperna kommer ändras regelbundet, för att kunna möta exempelvis EU-direktiv och nya energirelaterade stöd för privatpersoner, önskar Energimyndigheten reglera principerna för fördelning i sina föreskrifter. Beloppen utgår därmed från förordningen, vilket även gör det lättare att anpassa insatserna över tid med både ökade och minskade resurser beroende på behoven.

Förvaltningen ställer sig mycket tveksam till att det ekonomiska stödet ska variera mellan åren på grund av Energimyndighetens prioriteringar. Det gör det svårt för kommunen att planera och bemanna verksamheten. Och, som tidigare nämnts, behöver energieffektiviseringsarbete vara långsiktigt om det ska vara effektivt. Se kommentar under punkt 3.

7 Extra tilldelning av medel

Genom ökad flexibilitet i fördelningen kan även eventuella förstärkta uppdrag användas för att fördela mer medel till kommuner med extra hög ambition för rådgivningen.

Miljöförvaltningen instämmer i att det behövs ekonomiska medel som kan sökas av kommuner som vill driva mer tillfälliga projekt till en avgränsad målgrupp eller för att pröva en ny metod.